

amoraliska värderingar uppmuntras. Även om spelet kräver koncentration och uthållighet kan också allvarligt störda individer delta om aktiviteten är tillräckligt attraktiv.

Den springande punkten kan vara spelledarens egenskaper; han (vilket det oftast är) styr deltagarna och har därigenom makt över innehåll i spelet. Detta kan vara deletärt om spelen är destruktiva och präglade av våld och uppgivenhet, särskilt om gruppen består av »svaga» och/eller auktoritetsberoende barn/ungdomar.

Sammanfattningsvis kan konstateras att rollspelsutövandet knappast alls är vetenskapligt undersökt, varken till form eller innehåll. Allvarlig kritik har riktats mot rollspelandet, i första hand utifrån ett antal uppmärksammade våldshändelser, men även i relation till självmord bland unga. Teoretiskt finns ingen anledning att a priori utgå ifrån att kritiken är osaklig eller ogrundad.

Det finns skäl att undersöka om rollspel kan utgöra en riskfaktor för vissa individer, vilket vi nu planerar att göra. I förlängningen kan det visa sig vara adekvat att tillämpa ett förhållningssätt som vid annan skadepreventiv verksamhet, exempelvis hastighetsbegränsningar, vapenlicensinnehav och knivförbud på allmän plats.

Referenser

1. Bolin G. What have you got? Ungdomlig frigörelse och våldsamma filmer. I: Hagerman M, red. Det obegripliga våldet. Forskare om ungdomar och våld. Stockholm: FRN, 1995. Källa 46.
2. Adler J, Doherty S. Kids: The deadliest game? NewsWeek 1985; 106: 93.
3. Brooke J. A suicide spurs town to debate nature of a game. New York Times 1985 August 22; B1.
4. Hakelius J, Lundberg M. Ondskan söker sin roll. Svenska Dagbladet 1995 maj 1; del 1: 2.
5. Sandelin G. Barn och Ungdom 1996; 5: 4-14.
6. Hansson M, Rönnar LE. Svart på vitt 1995; nr 1. Skriftserie utgiven av skolkirken i Umeå, Studentvägen 2, 907 38 Umeå.
7. Simón A. Emotional stability pertaining to the fame of Dungeons & Dragons. Psychology in the Schools 1987; 24: 329-32.
8. DeRenard LA, Kline LM. Alienation and the game Dungeons & Dragons. Psychol Rep 1990; 66: 1219-22.
9. Abyeta S, Forest J. Relationship of role-playing games to self-reported criminal behaviour. Psychol Rep 1991; 69: 1187-92.
10. Ascherman LI. The impact of unstructured games of fantasy and role playing on an inpatient unit for adolescents. Int J Group Psychother 1993; 43: 335-44.
11. Martin D, Fine GA. Satanic cults. Satanic play: Is »Dungeons & Dragons» a breeding ground for the devil? In: Richardson JT, Best J, Bromley DG, eds. The satanism scare. New York: Aldine de Gruyter, 1991.
12. Fine GA. Shared fantasy: Role playing games as social worlds. Chicago: University of Chicago Press, 1983.

KORTKLIPPT

Dödlig överdosering av citalopram vid suicid

Sex självmordsfall i Sverige misstänks ha samband med överdosering av citalopram, en selektiv hämmare av serotoninåterupptag. De avlidna var mellan 23 och 56 år, och fyra av dem hade inte haft några kända sjukdomar. I ett av fallen fann man inga spår av andra medel, men i de övriga förekom varierande, men genomgående låga, koncentrationer i blod av alkohol och andra läkemedel; i ett av fallen spårades fem substanser.

Koncentrationen av citalopram i blod post mortem varierade från 5,2 till 49 µg/g, dvs avsevärt högre än vid terapeutiska doser, då koncentrationer på i genomsnitt 0,3–0,6 µg/g redovisats från obduktionsmaterial.

Eftersom den rättsmedicinska undersökningen inte tydde på annan dödsorsak än överdoseringen – som enligt en hypotes kan ha lett till hjärtarytmi – rekommenderar forskarna bakom studien samma försiktighet vid förskrivning av citalopram som av tricykliska antidepressiva till patienter med hög risk för självmord.

Lancet 1996; 348: 339-40.

Nya rön om trombosprofylax efter höftplastik och trauma

Hur länge bör man ge antikoagulantia för att minska den höga risken för ventrombos efter total höftplastik respektive stort trauma?

En svensk studie av 262 patienter som opererats med totalhöft visar att en månads profylax (heparin med låg molekylvikt, i detta fall enoxaparin) innebär ungefär en halvering av risken för tromboemboliska komplikationer jämfört med om patienterna får profylax endast under den 10–11 dagar långa vårdtiden på sjukhus efter operationen.

Under månaden efter operation inträffade 43 episoder av djup ventrombos bland de korttidsbehandlade mot 21 i den andra gruppen.

I en annan randomiserad studie av 334 vuxna patienter med stort trauma jämfördes heparin i låg dos och lågmolekylärt heparin. Injektioner med heparin respektive enoxaparin gavs subkutan två gånger per dygn med start 36 timmar efter traumat.

Under de två första veckorna efter traumat fick 60 i heparingruppen och 40 av de andra patienterna djup ventrombos.

Hur länge profylax bör ges är inte

klarlagd, men studien tyder på att det är en fördel att fortsätta tills patienten skrivs ut från sjukhuset, konkluderar forskarna. De pekar på att lågmolekylärt heparin har gett motsvarande resultat efter höft- och knäplastik samt spinalskador, men inom allmänkirurgin har inte så stor fördel mot vanligt heparin noterats.

N Engl J Med 1996; 335: 696-706.

Risken för slaganfall högre efter förlossningen

Risken för hjärninfarkt och intracerebral blödning är förhöjd under sex veckor efter förlossningen men inte under själva graviditeten. Det visar en amerikansk undersökning, som bygger på journalstudier omfattande kvinnor mellan 15 och 44 år som under två år skrevs ut från 46 sjukhus.

Riskberäkningen bygger på en jämförelse av 17 hjärninfarkter och 14 intracerebrala blödningar hos gravida kvinnor och 175 respektive 48 sådana tillstånd hos icke-gravida. Riskökningen under veckorna efter graviditeten motsvarar åtta slaganfall per 100 000 graviditeter.

N Engl J Med 1996; 335: 768-74.

Tyreoidescreening kan vara kostnadseffektiv

Att komplettera hälsoundersökning vart femte år av kvinnor över 35 år med analys av tyreoidestimulerande hormon (TSH) för att upptäcka asymtomatisk hypothyroidism är lika kostnadseffektivt som andra etablerade screeningåtgärder, konkluderar fyra amerikanska epidemiologer och endokrinologer som räknat på kostnader och tänkbara vinster i form av kvalitetsjusterade levnadsår och minskade vårdkostnader. Kostnadseffektiviteten enligt kalkylen ökade ju senare man började screena och var högre för kvinnor än för män.

Gruppens slutsats går rakt emot vad US Preventive Services Task Force kommit fram till i en analys som bygger på fakta från vetenskapliga studier utan hänsyn till kostnadsaspekterna. Den gruppens slutsats var att det inte är motiverat att screena asymtomatiska individer. Samma inställning uttrycks i ett nyligen publicerat brittiskt konsensusdokument, som ger riktlinjer för diagnostik och behandling vid hypo- och hypertyreoidism.

JAMA 1996; 276: 285-92, 329-30; BMJ 1996; 313: 539-44.